

Riktlinje lex Sarah

- Mål
- Taxa
- Reglemente
- Policy
- Plan
- Delegationsordning
- Riktlinje

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Riktlinje lex Sarah	Riktlinje	2025-11-13	AVN
Dokumentansvarig	Diarienummer	Reviderad	Giltig till
Förvaltningschef	2025/270.AVN	--	Tills vidare
Dokumentinformation			
--			
Dokumentet gäller för			
Arbete- och välfärdsnämnden			

Innehållsförteckning

Syfte	2
Rapporteringsskyldighet.....	2
Anmälningsskyldighet	3
Missförhållanden.....	3
Allvarliga missförhållanden	3
Risk för missförhållanden.....	4
Rapportering.....	4
Omedelbara åtgärder	4
Dokumentation	5
Utredning	5
Beslut	6
Återkoppling.....	6
Yrkesmässigt bedriven verksamhet	6
Information till rapporteringsskyldiga	7
Uppföljning.....	7

Syfte

Lex Sarah ska tillämpas för verksamheter inom socialtjänsten, för verksamheter enligt LSS och vid Statens institutionsstyrelse (SiS). Bestämmelserna gäller för enskild yrkesmässig verksamhet och för offentlig verksamhet. Bestämmelserna är ett led i kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och rapporteringsskyldigheten gäller de avvikelser från kvaliteten i verksamheten som utgör ett missförhållande eller en påtaglig risk för att ett missförhållande uppstår.

Syftet med lex Sarah är att utveckla verksamheten, att komma tillrätta med brister och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Syftet är även att säkra att den enskilde får insatser av god kvalitet och att skydda den enskilde från missförhållanden. Avsikten är inte att peka ut en enskild anställd utan att se varje rapport om missförhållande som ett led i ett kvalitetsarbete.

Riktlinjen bygger på Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah - SOSFS 2011:5 och Lex Sarah - Socialstyrelsens handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah.

Rapporteringskyldighet

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och LSS ska rapportera om man uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande. Den personliga rapporteringsskyldigheten omfattar endast den egna verksamheten. Bestämmelserna finns i 17 kap. 10 § och 27 kap. 2–5 §§ SoL samt 23 e § första stycket och 24 b–24 e §§ LSS.

Underlåtenhet att rapportera medför ingen sanktion.

Rapportskyldigheten ska vara ett stöd för personalen och andra verksamma att göra anmälan utan rädsla för repressalier. Lex Sarah är inte till för att lösa problem i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, samarbetsproblem i en arbetsgrupp eller arbetsmiljöproblem.

De som omfattas av rapporteringsskyldigheten är:

- anställda
- uppdragstagare
- praktikanter eller motsvarande under utbildning
- deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program

Skyldigheten att rapportera enligt lex Sarah gäller även när den rapporteringsskyldige fått kännedom om missförhållandet på annat sätt än att han/hon uppmärksammat det själv, exempelvis om man som anställd får uppgifterna från någon enskild. Om socialtjänsten sluter avtal och låter någon annan utföra socialtjänstens uppgifter gäller lex Sarah även inom denna verksamhet. Socialtjänsten har då fortfarande ansvar för att klienten får de insatser som han eller

hon är beviljad och att insatserna är av god kvalitet. Rapporteringsskyldigheten gäller både vid handläggning av ärenden och vid genomförande av insatser.

Förtroendevalda anses inte vara yrkesverksamma och omfattas inte av rapporteringsskyldigheten. Lex Sarah gäller inte för familjehem men för kontrakterade jourhem eftersom de anses som yrkesverksamma. Klienter och anhöriga kan inte rapportera enligt lex Sarah. Om en enskild eller närstående själv vill påtala ett missförhållande kan hen i stället göra det till den som ansvarar för verksamheten. Det är också möjligt för alla att lämna in ett klagomål till Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO. Sådana påtalanden eller klagomål är dock inte lex Sarah-rapporter.

Anmälningsskyldighet

Verksamheten har skyldighet att anmäla ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande till Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO. Bestämmelserna finns i 27 kap. 6 § SoL och 24 f § LSS.

Missförhållanden

Med missförhållanden som ska rapporteras av rapporteringsskyldiga avses såväl aktiva handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Generellt kan det uttryckas som att vi ska hålla de kvalitetskrav som ställs upp i SoL, LVU, LVM och LSS samt de krav som ställs på socialtjänsten i stort. Bryter vi mot dessa krav är det en brist och innebär det att den enskilda drabbas så kan det vara grund för en rapport enligt lex Sarah.

Bestämmelsen omfattar även situationer där klienter/brukare kan komma i fråga för insatser och är tillämplig exempelvis om det vid en bedömning beslutas att inte bevilja insats. Lex Sarah gäller även vid uppsökande verksamhet och kan omfatta händelser mellan klienter/brukare som får insatser. Rapportering bör göras redan när det finns en grundad anledning att anta att det föreligger missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden.

Allvarliga missförhållanden

Med allvarliga missförhållanden som ska anmälas vidare till Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO, avses såväl aktiva handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Anmälan ska göras till IVO om utredningen visar att missförhållandet varit allvarligt.

Risk för missförhållanden

Rapporteringskyldigheten gäller även då missförhållanden ännu inte uppstått men riskerar att få konsekvenser för den enskildes liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Risken ska vara påtaglig, vilket innebär att det ska vara fråga om en uppenbar och konkret risk för ett missförhållande. Bedöms det vara risk för ett allvarligt missförhållande ska anmälan göras till IVO.

Rapportering

Rapporteringen ska göras omedelbart när man får kännedom om missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet och bör vara skriftlig. Rapporten bör innehålla information om:

- vad det rapporterade missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet bestod i
- tänkbara orsaker till missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet
- konsekvenser av det inträffade.

Anmälaren av missförhållandet lägger in rapporten i avvikelssystemet Lifecare avvikelser eller lämnar rapporten direkt till ansvarig verksamhetschef.

Med berörd nämnd, som enligt 27 kap. 4 § SoL och 24 d § LSS ska informeras om mottagna rapporter i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, ska avses den nämnd som har beslutat om insatsen för den enskilde.

Om rapporteringen berör en verksamhet med allmänt inriktade insatser inom socialtjänsten som bedrivs på uppdrag av en kommun, ska med berörd nämnd avses den nämnd som har tecknat avtal om verksamheten.

Om en rapport som gäller verksamhet vid sådana hem som avses i 9 kap. 8 § SoL har tagits emot, ska ledningen vid Statens institutionsstyrelse informera den i förekommande fall ansvariga socialnämnden, såvida det inte finns hinder för det enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Omedelbara åtgärder

Ansvarig verksamhetschef bedömer om omedelbara åtgärder behöver vidtas för att undanröja eller avhjälpa det rapporterade missförhållandet eller risken för missförhållande. Denna bedömning gör verksamhetschef i samverkan med ansvarig enhetschef. Bedömningar samt de åtgärder som görs eller föreslås, ska dokumenteras i utredningen. Verksamhetschef bedömer om och hur klienten ska informeras om missförhållandet. Rekommendationen från Socialstyrelsen är att klienten bör informeras.

Enhetschef har ansvar för att information, och vid behov stöd, lämnas till berörd personal.

Vid inkommen rapport gör utredande verksamhetschef ett ställningstagande till om anmälan ska göras till IVO.

Dokumentation

Dokumentationen i ett så kallat lex Sarah-ärende ska hållas åtskild från personakten. Det bör dock noteras i journalen i klientakten att det finns en rapport enligt lex Sarah i ärendet.

För varje uppgift som dokumenteras i lex Sarah-ärendet ska det framgå:

- vilket datum uppgiften dokumenterades
- varifrån uppgiften kommer
- vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar
- vem (namn och befattning eller titel) som har dokumenterat uppgiften.

Utredning

En rapportering enligt lex Sarah ska alltid utredas. Utredningen ska inledas skyndsamt, helst inom 2 arbetsdagar, från det att rapporteringen görs. Utredningen genomförs av Verksamhetschef IFO för verksamhetsområde ÄO/OF och av Verksamhetschef ÄO/OFG för verksamhetsområde IFO. Utredningen ska ske på objektiva grunder och ska utföras av en eller flera personer som inte kan uppfattas som jäviga. Skulle verksamhetschefen av någon anledning inte kunna utföra utredningen görs denna av annan utsedd tjänsteman.

Vad utredningen ska innehålla och vad som ska dokumenteras finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5). Dokumentationen i utredningen ska göras löpande. Ett riktmärke för utredningstidens längd är 2 månader.

Utredningen ska innehålla orsaksanalys, bedömning samt förslag på åtgärder och dokumentationen ska utvisa:

- vad det rapporterade missförhållandet eller risken för missförhållande har bestått i och vilka konsekvenser det har fått eller kunde ha fått för den enskilde
- när den muntliga eller skriftliga rapporten har tagits emot
- när och hur missförhållandet eller risken för ett missförhållande har uppmärksamats
- när missförhållandet har inträffat
- de orsaker till missförhållandet eller risken för ett missförhållande som har identifierats
- om något liknande har inträffat i verksamheten tidigare och i så fall varför det har inträffat igen
- bedömningen av om något liknande skulle kunna inträffa igen
- vilka åtgärder som har vidtagits för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet eller risken för ett missförhållande samt tidpunkt för dessa

- vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande missförhållanden eller risker för missförhållanden uppkommer igen
- om klienten behöver stöd med anledning av det inträffade
- vad som i övrigt har framkommit under utredningen
- vilket beslut eller ställningstagande som utredningen har avslutats med.

Utredaren ska få tillgång till den dokumentation samt de uppgifter som behövs för att färdigställa utredningen.

Beslut

När utredningen är färdig gör verksamhetschefen en bedömning gällande eventuella behov av åtgärder i ärendet. Förvaltningschefen fattar beslut om att avsluta utredningen med föreslagna åtgärder. Om ärendet bedöms som ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande ska anmälan skickas till Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO.

Återkoppling

När beslut är fattat i ärendet återkopplas utredningen till ansvarig enhetschef, rapportör och uppgiftslämnare. Enhetschef ansvarar för att berörda medarbetare informeras om utredning och beslut. Enhetschef ansvarar för att de beslutade åtgärderna genomförs.

Verksamhetschef sammanställer inkomna rapporter och lämnar dessa uppgifter till arbete- och välfärdsnämnden varje kvartal. Arbete- och välfärdsnämnden informeras löpande gällande rapporter där beslut fattats om att anmälan ska göras till IVO.

Yrkesmässigt bedriven verksamhet

I yrkesmässigt bedriven verksamhet ska rapportering ske till den som bedriver verksamheten. Verksamheten gör lex Sarah-utredningen och ställningstagande till om missförhållandet är allvarligt och därmed ska anmälas till IVO. Den som bedriver verksamheten bör ha utsett någon som tar emot rapporten och ha rutiner för den fortsatta utredningen. Arbete- och välfärdsförvaltningen bör ställa krav på att det finns fungerande rutiner för lex Sarah när avtal ingås med en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt.

Den som bedriver den yrkesmässiga verksamheten ska lämna information till arbete- och välfärdsförvaltningen (verksamhetschef) om det sker en rapportering enligt lex Sarah. Förvaltningen ska även informeras om vad som framkommit under utredningen, ställningstagande till om anmälan ska göras till IVO samt de åtgärder som vidtagits. Verksamhetschef ansvarar för att förvaltningschef informeras som i sin tur informerar arbete- och välfärdsförvaltningens arbetsutskott.

Dokumentation gällande lex Sarah ska sparas av den yrkesmässigt bedrivna verksamheten i fem år efter det att sista anteckningen gjordes och ska därefter gallras.

Information till rapporteringskyldiga

Ansvarig enhetschef är informationsansvarig för lex Sarah. Information om innebörden av lex Sarah samt vem som är mottagare av rapporten ska ges till rapporteringskyldiga när hen påbörjar en anställning, ett uppdrag, en praktikperiod eller liknande. Informationen ska därefter ges återkommande minst en gång per år av ansvarig enhetschef som även ansvarar för att beslutad rutin hålls levande i organisationen.

Uppföljning

Uppföljning av rapporteringar, anmälningar och resultat sker i ledningsgruppen 2 ggr/år. De åtgärder som vidtagits med anledning av lex Sarah ska återrapporteras genom en skriftlig redovisning inom den tid som anges i beslutet. Utredaren följer upp vidtagna åtgärder hos enhetschef och ansvarar för att uppföljningen dokumenteras och läggs i lex Sarah-akten.

Redovisning i Arbeta- och välfärdsnämnden en gång per kvartal.